

Ив. Руневски.

Непозволени и престъпни деяния.

Следъ дълги, мъчителни усилия и борби човѣшката **свобода** и **равноправието** на всички хора сѣ приети почти въ цѣлия свѣтъ.

Но свободата не означава **своеволие**. Даже самиятъ простъ народъ разбира голѣмата разлика между **свобода** и **слободия**.

Човѣкъ не живѣе самотно, уединено. Неговиятъ животъ е преплетенъ съ живота на околнитъ му хора. Той живѣе въ общество. За да може да съществува, обществото трѣбва да има свой редъ, който да се спазва отъ всички. Отдѣлнитъ човѣкъ не може да върши, каквото си иска. Той трѣбва да си **наложи известни ограничения**. Така той дава възможностъ и на другитъ да съществуватъ и да се ползватъ отъ благата на живота.

Правилата, които уреждатъ, какъ хората трѣбва да се отнасятъ помежду си, постепенно се превръщатъ въ обичаи и закони, на които всички сѣ длъжни да се подчиняватъ.

Не всички хора си налагатъ ограничение на свободата за въ полза на общото добруване. Не всички спазватъ приетитъ обичаи и закони. Това се е случвало въ миналото, става и сега.

Неправдитъ, които извършватъ такива хора, сѣ различни: по-слаби или по-силни. Споредъ това и отговорноститъ, които трѣбва

да понесатъ тѣхнитъ причинители, сѣ различни.

* * *

1. Ето единъ господинъ отказва да даде помощъ на беднякъ. А този господинъ е богатъ и може да помогне. За неговото коравосърдечие, за неговото **неморално** дѣло обществото го порицава. Ако той има още запазена съвестъ, тя започва да го гризе. **Хорско презрение и угризение на съвестта, — това е наказанието за неговото коравосърдечие.** Нищо повече.

* * *

2. Когато човѣкъ нарушава не само своитъ **морални задължения**, а отиде по-далече и съ постъпкитъ си започва да нанася и вреда на другитъ, тогава обществото чрезъ своитъ власти обуздава такива **вредоносни проявления** и възстановява потъпканитъ и нарушени права.

Напримѣръ, нѣкой се задължилъ въ опредѣленъ срокъ да достави другиму известна стока. Ако той не изпълни това си задължение, трѣбва да го **обезщети** за вредитъ, които му е нанесълъ, защото и обичаитъ и писанитъ закони задължаватъ хората да изпълняватъ точно договоритъ, които сѣ сключили.

При подобни случаи **неправдата** се състои не само въ една